

BOLA RUHIY RIVOJLANISHIDA O'YINNING AHAMIYATI

Toshmatova Zamira Jumanovna QDPI o'qituvchisi
Siddiqova Oltinoy talaba

Annotatsiya: ushbu maqola bola ruhiy rivojlanishida o'yinning ahamiyati, O'yin faqat bilish jarayonlarini takomillashtirib qolmay, balki bolaning xulq-atvoriga ham ijobiy ta'siri haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: bola, o'yin, xulq-atvor, ko'nikma, psixologik, faoliyat, rivojlantirish.

O'yin faqat bilish jarayonlarini takomillashtirib qolmay, balki bolaning xulq-atvoriga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda o'z xulqini boshqarish ko'nikmalarini tarkib toptirish bilan bog'liq psixologik muammoni organgan Z.V. Manuylekning fikricha, biror maqsadga yo'naltirilgan faoliyatgaga nisbatan o'yinda xulq ko'nikmalarini oldinroq va osonroq egallash mumkin. Ayniqsa, bu omil maktabgacha ta'lim yoshi davrining xususiyati sifatida o'zining yorqin ifodasini topadi. Katta maktab yoshidagi bolalarda o'z xulqini o'zi boshqarish ko'nikmasi o'yin faoliyatida ham, boshqa sharoitlarda ham qariyb baravarlashadi. Ular ayrim vaziyatlarda, masalan, musobaqa paytida oldindagiga qaraganda yuqoriroq ko'rsatkichga ham erishishlari mumkin. Yuqoridagi mulohazalar asosida umuman aytganda, o'yin va o'yin faoliyati bolada o'z xulqini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi, deyish mumkin. Bolaning aqliy o'sishi haqida fikr yuritilganda, shuni ham aytib o'tish kerakki, narsalarni yangi nom bilan atashda yoki yangicha nomlash holatidan kelib chiqib, sub'yekt o'yin paytida faol harakat qilishga urinadi. Chunki u moddiy narsalarga asoslangan harakat rejasidan tasavvur qilalayotgan, fikr yuritilayotgan jismlar mohiyatini aks ettiruvchi harakat rejasiga o'tadi. Bola jismlarning moddiy shaklidan birdaniga ularning xayoliy ko'rinishiga o'tishida uning uchun tayanch nuqtasi bo'lishi kerak, vaholanki shunday tayanch nuqtasi vazifasini o'tovchi narsalarning u aksariyatidan o'yinda bevosita ob'yekt sifatida foydalanadi. O'yin faoliyatida mazkur jismlar qandaydir alomatlarni aks ettiruvchi sifatida emas, balki ana shu tayanch narsalar to'g'risida fikrlash uchun xizmat qiladi, shuningdek tayanch nuqtasi harakatning yaqqol narsa bilan bog'liq o'yin harakatlarining takomillashuvi harakat shakli xususiyati, bosqichi kabilarni qisqartirish va umumlashtirish hisobiga amalga oshiriladi. O'yin harakatlarining qisqarishi va umumlashuvi ko'rinishidagi mantiqan izchil, yig'iq shaklga o'tishning asosini tashkil qiladi. Psixolog J. Piaje o'yinda jismlarga yangi nom berish omiliga jiddiy e'tibor bilan qarab, bu ish ramziy ma'noli tafakkur shakllanishining tayanchi, degan xulosaga keladi. Lekin bu xulosa vaziyatni aks ettirishning birdan-bir to'g'ri yo'li ekanligini bildirmaydi. Shuning uchun narsaning nomini o'zgartirish bilan bolada tafakkur va aql zakovat o'sishini kutish ham mantiqqa mutlaqo ziddir. Aslida narsalarni qayta nomlash emas, balki o'yin harakatlarining xususiyatini o'zgartirish bolaning aqliy o'sishiga sezgilariga ta'sir o'tkaza oladi. Darhaqiqat, o'yin faoliyatida bolalarda harakatning yangi ko'rinishi, ya'ni uning fikriy, aqliy jihati namoyon bo'ladi va shuning uchun

o'yin harakatlarini shakllantirish jarayonida bolada fikrlash faoliyatining dastlabki ko'rinishi vujudga keladi. Bolaning aqliy kamol topishida yoki uning umumiy kamolotida o'yinning muhim ahamiyat kasb etishi xuddi mana shu dalil orqali o'z ifodasini topadi. Bola o'yin faoliyatida maktab ta'limiga tayyorlanib boradi, shu boisdan, unda aqliy harakatlarning yaqqol shakllari tarkib topa boshlaydi. Rolli o'yin faqat alohida olingan psixik jarayon uchun ahamiyatli emas, balki bolada shaxs xususiyat va fazilatlarini shakllantirishda ham zarurdir. Binobarin, katta yoshdagi odamlar ro'lini tanlab, uni bajarish bolaning his-tuyg'ularini qo'zg'atuvchilar bilan uzviy bog'liq holda namoyon bo'ladi. Chunki o'yin davomida bolada har xil xohish va istaklar tug'ila boradi, bular boshqa narsalarning tashqi alomatlari, o'ziga rom etishi sababli hamda bolaning ixtiyoridan tashqari, tengdoshlarining ta'siri ostida tug'iladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Nishanova Z.T. Bolalar psixodagnostikasi. T., 2010

2. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CHARACTERISTICS OF PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM ABROAD

TZ Jumanovna - Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 2022 - giirj.com GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL (GIIRJ) ISSN (E): 2347-6915 Vol. 10, Issue 11, Nov. (2022) 538 ORGANIZATION Page 1 GALAXY ...

3. Обучение детей дошкольного возраста элементам узбекского народного танца.3 Тошматова, М Хусанова - Развитие и инновации в ..., 2023 - econferences.ru Студентка Кокандского государственного педагогического института <https://doi.org/10.5281/zenodo.7645992>

4. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЗА РУБЕЖОМ

T.Z Jumanovna - Международный междисциплинарный исследовательский журнал Galaxy, 2022 - giirj.com МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ GALAXY (GIIRJ) ISSN (E): 2347-6915 Том. 10, выпуск 11, ноябрь. (2022) 538 ОРГАНИЗАЦИЯ Страница 1 ГАЛАКТИКА .

5. Jumanovna-Toshmatova, Zamiraxon. "OILADA FARZANDLAR O'ZARO MUNOSABATLARI XUSUSIYATLARI." *Scientific article* 1.1 (2024).

6. Jumanovna, Toshmatova Zamira, Alisherova Zarnigorbegim, and Gulsevar Abdusattor. "PHYSICAL EDUCATION OF CHILDREN OF PRIMARY AND PRESCHOOL AGE." *Web of Teachers: Inderscience Research* 1.9 (2023): 136-138.